

LUNDS UNIVERSITET

Institutionen för arkeologi och antikens historia

Kurslitteratur för ARKH31 Historisk arkeologi: grundkurs, 30 hp

Fastställd av institutionsstyrelsen 20260609

Litteraturen söks i FINN om inget annat anges.

Allmänna handböcker - referenslitteratur

Hall, Martin & Stephen Silliman (red) (2005). *Historical Archaeology*. Malden: Blackwell

Hicks, Dan & Mary C. Beaudry (red) (2006). *The Cambridge Companion to Historical Archaeology*. Cambridge: Cambridge University Press.

Orser, Charles, Andres Zarankin, Pedro Funari, Susan Lawrence & James Symonds (red.) (2020). *The Routledge Handbook of Global Historical Archaeology*. New York: Routledge.

Delkurs 1: Historisk arkeologi: ting, text och bilder 7,5 hp (800 s)

Forskningsfält

Ersgård, Lars (2011). "Nyare tids arkeologi i Sverige: forskningsläge och framtidsperspektiv." Ingår i: *1537: Kontinuitet eller brudd?* (red.) Knut Paasche, & Tor E. Fagerland. Tapir akademisk forlag, s. 121–13. (14 s).

Fracchia, Adam (2020). "A brief history of historical archaeology in the twenty-first century." Ingår i: *The Routledge Handbook of Global Historical Archaeology* (red.), Charles Orser, Andres Zarankin, Pedro Funari, Susan Lawrence & James Symonds. New York: Routledge, s. 13–30 (17 s).

Nordin, Jonas M. (2021). *Mellan medeltid och modernitet. En introduktion till historisk arkeologi från högmedeltid till idag*. Lund: Studentlitteratur, s. 19–52 (33 s).

Persson, Maria (2014). *Minnen från vår samtid. Arkeologi, materialitet och samtidshistoria*. Gotarc Serie B. Gothenburg Archaeological Theses 62, s. 59–104 (46 s).

Ytterligare artiklar/kapitel i lärarens urval om sammanlagt högst 200 sidor. Tillgängliga på

Canvas.

Teori och perspektiv

Lucas, Gavin (2006). "Historical Archaeology and Time." Ingår i: *The Cambridge Companion to Historical Archaeology*, (red.) Dan Hicks & Mary C. Beaudry. Cambridge: Cambridge University Press, s. 34–47 (13 s).

Mayne, Alan (2008). "On the Edges of History: Reflections on Historical Archaeology". *The American Historical Review*, 113(1), s. 93–118 (25 s) <https://doi.org/10.1086/ahr.113.1.93>

Moreland, John (2006). "Archaeology and texts: Subsistence or enlightenment." *Annual Review of Anthropology* 35(1), s. 135–151 (16 s).

Tagesson, Göran (2019). "Stolt men inte nöjd – historisk arkeologi mellan generalister, specialister och soloartister". *META 2019*, s. 25–42 (17 s).

Källor - grupparbete

Gaff, Donald (2017). "Extra! Extra! Read All About It: Newspaper Archives as Archaeological Site Survey." *Journal of Archaeological Method and Theory* 24, s. 451–465. (14 s)

Gaimster, David (2012). "The Geoff Egan Memorial Lecture 2011. Artefacts, art and artifice: reconsidering iconographic sources for archaeological objects in early modern Europe." *Post-Medieval Archaeology*, 46(2), s. 304–319 (15 s).

Falk, Marcus (2025). *Wealth, Consumption, and Industriousness: Evidence from southern Sweden, 1570-1860*. Lund: Media Tryck s. 29–42 (14 s).

Frisk, Michael (2001). *Historiska kartor*. Stockholm: RAÄ, s. 12–35 (18 s) + Kartskatt på nätet visar landsbygden år 1630, <https://sverigesradio.se/artikel/4132776>.

Januarius Joeri & Teughels Nelleke (2009). "History Meets Archaeology: The Historical Use of Images. A Survey". *Revue belge de philologie et d'histoire* 87(3–4), s. 667–683 (16 s).

Massheder-Rigby, Kerry (2020). "Oral history." Ingår i: *The Routledge Handbook of Global Historical Archaeology*, (red.), Charles Orser, Andres Zarankin, Pedro Funari, Susan Lawrence & James Symonds. New York: Routledge s. 478–491 (13 s)

Rosén, Christina (2001). "Arkeologi i arkiven – bouppteckningar och jordfynd från en halländsk by". Ingår i: *Från stad till land. En medeltidsarkeologisk resa tillägnad Hans Andersson* (red.) Anders André, Lars Ersgård & Jes Wienberg. Lund Studies in Medieval Archaeology 29. Lund:

Lunds universitet, s. 105–112. (8 s).

Källpluralism som metod

Wilkie, Laurie A. (2006). “Documentary Archaeology.” Ingår i: *The Cambridge Companion to Historical Archaeology* (red.) Dan Hicks & Mary C. Beaudry. Cambridge: Cambridge University Press, s. 13–33. (20 s)

Myrdal, Janken (2007). “Källpluralismen och dess inkluderande metodpaket.” *Historisk Tidskrift* 127(3), s. 495–504. (9 s).

The Documentary Archaeology of Late Medieval Europe - projekthemsida (2023-06-07)
Tillgänglig via <https://dalme.org/>

Praxis och fallstudier

Lihammer, Anna & Nordin, Jonas, M. (2010). *Modernitetens materialiteter*. The Museum of National Antiquities Studies 17. Stockholm: Statens historiska museum (186 s).

Mogren, Mats, Roslund, Mats, Sundner, Barbro, et al. (2009). *Triangulering: historisk arkeologi vidgar fälten*. Lund Studies in Historical Archaeology 11. Lund: Lunds universitet (321 s).

Delkurs 2: Landskap och bebyggelse 7,5 hp (1142 s)

Översikt

Nordin, Jonas M. (2021). *Mellan medeltid och modernitet. En introduktion till historisk arkeologi från högmedeltid till idag*. Lund: Studentlitteratur, s. 163–224 (61 s).

Ytterligare artiklar/kapitel i lärarens urval om sammanlagt högst 100 sidor. Tillgängliga på Canvas.

Teori och metod

Hansson, Martin (2009). ”Att skapa landskap. Om identitetsskapande under medeltid”. Ingår i: *Triangulering. Historisk arkeologi vidgar fälten* (red.) Mats Mogren, Mats Roslund, Barbro Sundnér & Jes Wienberg. Lund Studies in Historical Archaeology 11. Lund: Lunds universitet, s. 129–145. (16 s).

Ingold, Tim (1993). ”The temporality of the landscape”. *World Archaeology*, 25(2), s. 152–174, DOI: 10.1080/00438243.1993.9980235 (13 s)

Mels, Tom (2022). ”Rumslig metod”. Ingår i: *Metod: guide för historiska studier* (red.) Martin Gustavsson & Yvonne Svanström. Lund: Studentlitteratur, s. 299–328 (29 s).

Williamsson Lind, Sara (2025). *Bebyggelse och landskap - en undersökning av tre gårdar på Bjärehalvön: Rapport över landskapsarkeologiska undersökningar av Båstad Ingelstorp 8:7, Hovs socken, Båstads kommun, Skåne län*. (Report Series, Department of Archaeology and Ancient History; Vol. 104). Department of Archaeology and Ancient History, Lund University. (58 s).

Maktens landskap

Ejstrud, Bo. (2008). ”Maroons and landscapes.” Ingår i: *Journal of Caribbean Archaeology* 8 (1), s. 1–14 (14 s).

Hansson, Martin (2006). *Aristocratic Landscape: The Spatial Ideology of the Medieval Aristocracy*. Lund Studies in Historical Archaeology 2, Lund: Lunds universitet (195 s).

Naum, Magdalena (2018). ”Cultural ‘improvement’, discipline and mining in early modern Sápmi.” Ingår i: *Post-Medieval Archaeology*, 52(1), s. 102–116, (14 s).

Urbana landskap

Larsson, Stefan (2006). ”Gestaltningen av några skånska städer”. Ingår i: *Centraliteter*.

Människor, strategier och landskap (red.) Stefan Larsson. Stockholm: Riksantikvarieämbetet. s. 168–292. (126 s) PDF på plattformen.

Nilsen, Andrine (2013). En jämförande studie av stadsrummet i Uppsala, Jönköping och Karlstad under medeltid-tidigmodern tid med utgångspunkt i arkeologiska undersökningar från åren 1998–2010. Ingår i: *Visioner och verklighet. Arkeologiska texter om den tidigmoderna staden*. (red.) Lars Ersgård. GOTARC Series C. Arkeologiska Skrifter 76. The Early Modern Town No. 1. Göteborg: Institutionen för historiska studier, Göteborgs universitet. S. 51–90. (35 s).

Rosén Christina (2013). "Småstäders urbanitet. Materiell kultur och urban identitet i västsvenska småstäder ca 1640 – ca 1750". Ingår i: *Visioner och verklighet. Arkeologiska texter om den tidigmoderna staden* (red.) Lars Ersgård. GOTARC Series C. Arkeologiska Skrifter 76. The Early Modern Town No. 1. Göteborg: Institutionen för historiska studier, Göteborgs universitet. S. 92–127. (35 s).

Roslund, Mats (2020). "Staden växer fram". Ingår i: *Staden*, del 6. (red.) Jenny Björkman & Patrik Hadenius. Stockholm: Riksbankens jubileumsfond. s. 9–49. (40 s) PDF på plattformen.

Öbrink, Mattias (2018). "Kulturella normer speglade av strukturer i en tidigmodern stad". Ingår i: *META 2018*, s. 111–126 (16 s).

Industriella landskap

Pettersson, Claes (2011). "Stormaktens byggstenar – Jönköpings kungliga faktorier 1620 1721 i det arkeologiska materialet". Ingår i: *1537 – Kontinuitet eller brudd?* (red.) Knut Paasche & Tor A. Fagerland. Trondheim: Fagbokforlaget, sid. 151–181 (31s).

Stenbäck Lönnquist, Ulrika & Welinder, Stig (2011). "Att gräva i kolbottnar och kolarkojor." *Fornvännen* 106(3), s. 205–214 (9 s).

Åstrand, Johan (2010). "«...since 1742» – en glasarkeologisk undersökning i Kosta." *Hikuin*, 37, 69–82 (13 s).

Byar, gårdar, landsbygd

Knarrström, Annika (2008). "Torpet Rosts täppa. Det lilla i stora". Ingår i: *Människorna och skogen. Arkeologiska platser i Örkelljungatrakten* (red.) Mats Anglert & Per Lagerås, s. 79–140 (61 s).

Lagerås, Per & Magnell, Ola (2020). "Resilient Land Use in the Medieval and Early-modern Village. Crop and animal husbandry in Fjellie, southern Sweden, AD 1000-1800". *Danish Journal of Archaeology* 9, s. 1–24 (25s).

Rosén, Christina (2011). *Människor, gårdar, landskap. Att leva på en gård i Västsverige under*

tidigmodern tid. Stockholm: Riksantikvarieämbetet. (133 s) PDF på plattformen.

Schmidt Sabo, Katalin (2005). "Bystrukturernas dynamik". Ingår i: *Byarnas bönder. Medeltida samhällsförändringar i Västskåne*. (Red.) Mats Mogren. Lund: Riksantikvarieämbetet. Sid. 140–205. (65 s). PDF på plattformen.

Landskap mellan ideal och verklighet

Ahrland, Åsa & Magnusson, Gert (1999). "Forntiden i parker." Ingår i: *Bebyggelsehistorisk tidskrift* 37, s. 7–32. (25 s).

Jonsson, Kristina (2015). "Om 1600-talets idealstäder och arkeologi i sluttande plan–vertikala förändringar av stadsrummen och exemplet Norrköping." Ingår i: *Bebyggelsehistorisk tidskrift* 70, s. 8–23. (15 s).

Kockum, Jan (2016). "Lika ideal, skilda uttryck: cistercienserna och premonstratenserna i östra Danmark". Ingår i: *Mellan slott och slagg: vänbok till Anders Ödman*. (Red) Ingrid Gustin, m. fl. Lund Studies in Historical Archaeology Vol. 17. Lund: Institutionen för arkeologi och antikens historia, Lunds universitet, s. 113–121 (8 s).

Wienberg, Jes (2018). "Runstenshögen i Lund–ett bortglömt minnesmärke." Ingår i: *ALE* 2018(1), s. 1–9. (9 s).

Krigets landskap

Knarrström, Bo (2004). "Slaget vid Landskrona 1677. Resultat från arkeologiska undersökningar av slagfältet vid Ylleshed." Ingår i: *META* 2004(4), s. 3–39. (33 s).

Persson, Maria (2011). *Skatås: utgrävningen av en minneslucka*. Göteborg: Bricoleur Press, sid. 17–30, 49–88 (51 s).

Svensson, Håkan (2007). "Slagfältsarkeologi." Ingår i: *ALE* 2007(2), s. 4–16 (12 s)

Delkurs 3: Byggnader och sociala strukturer, 7,5 hp (1231 s).

Översikter

Augustsson, Jan-Erik (1992). ”Medeltida husbyggnad i Sverige”. *Bebyggelsehistorisk tidskrift* nr 23. Sid. 55–85. (26 s). PDF på plattformen.

Holmberg, Rikard (1990). *Kyrkobyggnad, kult och samhälle. Landskyrkan i Lunds forna ärkestift genom tiderna*. Lund Studies in Medieval Archaeology 8. Stockholm: Almqvist & Wiksell International, s. 7–100. (94 s).

Hansson, Martin (2011). *Medeltida borgar. Maktens hus i Norden*. Lund: Historiska Media, (218 s).

Svanberg, Jan (2013). *Medeltida byggmästare i Norden*. Stockholm: Signum. (166 s).

Nordin, Jonas M. (2021). *Mellan medeltid och modernitet. En introduktion till historisk arkeologi från högmedeltid till idag*. Lund: Studentlitteratur, s. 247–320. (73 s).

Ytterligare artiklar/kapitel i lärarens urval om sammanlagt högst 200 sidor. Tillgängliga på Canvas

Begravningar och gravar

Andrén, Anders (2000). ”Ad Sanctos – de dödas plats under medeltiden”. *Hikuin* 27. Sid. 7–26. (20 s.). PDF på plattformen.

Arcini Caroline & Tagesson, Göran (2005). Kroppen som materiell kultur: gravar och människor i Linköping genom 700 år. Ingår i: *Liunga. Kaupinga: kulturhistoria och arkeologi i Linköpingsbygden* (red) Anders Kaliff & Göran Tagesson. Stockholm: Riksantikvarieämbetet, s. 283–318 (35 s). PDF på plattformen.

Heinerud, Jans (2011). The repatriation of Soejvengelle *Archaeology of indigenous peoples in the North: proceedings from a workshop held in Vuollerim 6000 år: 3–4 december 2005* (red.) Anders Olofsson Umeå, sid. 73–81. <https://sparfran10000ar.se/objects/c57-179321/>, (7 s.)

Marinarkeologiska perspektiv

Foley, Brendan & Hansson, Martin (2024) Gribshunden in perspective: a castle on the sea. Ingår i: *Maritime Archaeology for the 21st Century: Selected Papers From IKUWA 7* (red.) Kristin Ilves, Veronica Walker Vadillo & Katerina Velentz, British Archaeology Reports. Oxford, 165–178 (14 s).

Religiösa rum, rituell praktik och materiell kultur

Andrén, Anders (1998). Världen från Lunds horisont. *Kulturen 1998*, s. 116–129 (13 s). tillgänglig som PDF

Andrén, Anders (2025), Vem blickade in i kyrkan? Tolkningar av de gotländska bönekamrarna *Ut ur labyrinten: en vänbok till Jes Wienberg*, (red.) Roslund, Mats, Gustin, Ingrid, Hansen, Kenth, Hansson, Martin & Karlsson, Mattias, Lund, Lund Studies in Historical Archaeology, s 15–21 (6 s.)

Cinthio, Erik. (red.) (1989). ”Skånska kloster”. *Skånes Hembygdsförbund, Årsbok 1987/88*. (168 s).

Cinthio, Maria (1997). ”Trinitatiskyrkan i Lund – med engelsk prägel”. *Hikuin 24*, s. 113–134. (22 s). PDF på plattformen.

Gardelin, Gunilla (2022) “Influences and Networking in Danish Brick Architecture During the Twelfth and Sixteenth Centuries”. Ingår i: *Building Networks: Exchange of Knowledge, Ideas and Materials in Medieval and Post-Medieval Europe* (red.) Jeroen Bouwmeester, Laura Patrick, Laura & Duncan Berryman, s. 57–73 (16 s). Tillgänglig som PDF på plattformen.

Liepe, Lena (1999). ”Genuskoder i medeltida altarskåp”. *Hikuin 27*, s. 135–166. (32 s) PDF på plattformen.

Nordin, Jonas M. 2016, Organized Materiality: A Study of Material Culture and Space of the late Medieval Swedish Guilds. *Scandinavian Journal of History*. Published online 15 July 2016. 42:1, 2017.1–27. (27 s).

Tagesson, Göran. 2020. “Poor widow Catharina Bergstedt, what now? : on houses, gender and agency in Early Modern Swedish towns”. Ingår i: *For my descendants and myself, a nice and pleasant abode. Agency, Micro-History and Built Environment*. Red. Göran Tagesson, Per Cornell, Mark Gardiner, Liz Thomas & Katherine Weikert. Oxford: Archaeopress, s. 156-171 (15 s)

Wienberg, Jes (2014). Iøjnefaldende arkitektur. Nordens middelalderlige rundkirker. Kuml: Årbog for Jysk Arkæologisk Selskab. 2014, s. 205–244 (39s).

Aristokratiska miljöer och samhällets utsatta

Andrén, Anders (1997). Paradise lost: looking for deer parks in medieval Denmark and Sweden. Ingår i: *Visions of the past: trends and traditions in Swedish medieval archaeology*, (red.) Hans Andersson, Peter Carelli & Lars Ersgård, s. 469–490 (21 s).

Bodin, Sara, Hulling, Hans, Pettersson, Susanne & Svensson, Eva (2007). "Familjen Granqvist på Pinoberget - materiell kultur i en backstuga." Ingår i: *Torpens arkeologi*. (red) Stig Welinder.

Stockholm: Riksantikvarieämbetet, sid. 173–198. (25 s)

Hansson, Martin (2021). Byggnader med inskrifter och bilder i renässansens Skåne cirka 1450–1658. *ALE*, nr 3–4, s. 11–30 (19 s)

Nilsson, Pia, Hansson, Martin & Svensson, Eva (2020). *De obesuttnas arkeologi: människor, metoder och möjligheter*. Stockholm: RAÄ (218 s).

Nordin, Jonas M. 2024. Mellan artefakt och geofakt. Glättstenar i samiska kontexter från 1700- och 1800-talen. *META* 2024, s. 79–84 (5 s).

Reisnert, Anders, 2016, En praktgavel på Torup, I: *Mellan slott och slagg. Vänbok till Anders Ödman*, (red.) Ingrid Gustin, M. Hansson, M. Roslund, & J. Wienberg, Lund Studies in Historical Archaeology, 227–234 (7 s.)

Sundqvist, Olof (2007). “Från vikingatida aristokratiska hallar till medeltida stormannakyrkor”. *Bebyggelsehistorisk tidskrift* 52, s. 20–32. (13 s) PDF från tidskriftens hemsida.

Delkurs 4: Människor och ting 7,5 hp (1080 s)

Översikter - teori och metod

Deetz, James (1996). *In small things forgotten. An archaeology of early American life*. New York: Anchor books, s. 1–37. (kap. 1) (38 s).

Hodder, Ian (2011). “Human-thing entanglement: towards an integrated archaeological perspective”. Ingår i: *Journal of the Royal Anthropological Institute* 17, s. 154–177. (24 s).

Jervis, Ben, Briggs, Chris, Forward, Alice, Gromelski Tomasz & Tompkins, Matthew. (2023) *The Material Culture of English Rural Households c.1250–1600*. Cardiff: Cardiff University Press. DOI: <https://doi.org/10.18573/book10> (450 s).

Nordin, Jonas M. (2021). *Mellan medeltid och modernitet. En introduktion till historisk arkeologi från högmedeltid till idag*. Lund: Studentlitteratur. Sid. 91–124. (34 s).

Roslund, Mats (2005). *Människor och ting – perspektiv på medeltidens materiella kultur*. (kompendium, 66 s). PDF på plattformen.

Soares, Fernanda Codevilla. (2020). “Analyzing historical artefacts: Progress and challenges.” Ingår i: *The Routledge Handbook of Global Historical Archaeology*, (red.), Charles Orser, Andres Zarankin, Pedro Funari, Susan Lawrence & James Symonds. New York: Routledge s. 443–457. (14 s).

Artefaktstudier

Andersen Facius, Rachel (2021). “Pilgrim Badges and the Magical Middle Ages: Aspects of the Cult of Saints, Magical Thinking, and Religious Identity.” Ingår i: *Material Exchanges in Medieval and Early Modern Europe: Archaeological Perspectives* (red.) Magdalena Naum, Jette Linaa & Sergio Escribano-Ruiz. Turnhout: Brepols, s. 143–172. (30 s).

Bergman Carter, Robert (2025). “Towards a Registration Praxis for Clay Tobacco Pipes with an Awareness of Smokeways”. Ingår i: *Nordic Urban Archaeology– Experiences and New Directions. Conference proceedings from the first meeting in Network of Urban Archaeology- NUA23- at Copenhagen City Hall 10-12 May 2023*. Edited by Kirstine Haase, Hanna Dahlström, Georg Haggrén, Joakim Kjellberg & Chris McLees. Odense: University Press of Southern Denmark, s. 130-140 (10 s) <https://museumodense.dk/wp-content/uploads/2025/11/Nordic-Urban-Archaeology-Vol.-10-2025.pdf>

Brandt, Luise Ørsted, Ebsen, Jannie Amsgaard & Haase, Kirstine (2020). “Leather shoes in early Danish cities: choices of animal resources and specialization of crafts in Viking and medieval Denmark.” *European Journal of Archaeology* 23(3), s. 428–450. (23 s).

Broberg, Birgitta & Hasselmo, Margareta (1982). “Keramik, kammar och skor: variationer i

fyndmaterialet i olika regioner.” *Bebyggelsehistorisk tidskrift* 1982 (3), s. 89–103. (14 s).

Johansson, Erik (2026). *Earthenware Change in Southern Scandinavia. The Case of Lund, 1150-1350*. *Lund Studies in Historical Archaeology* 25, Lund: Lunds universitet, s. 1–70 (70 s)

Lindqvist, Gunnar (2015). “Krukmakarnas lergods. Städernas och landsbygdens lergods från senmedeltid till modern tid”. Ingår i: *Keramik & porslin i Sverige genom 7000 år. Från trattbägare till fri keramik*, (red.) Bengt Nyström. Stockholm: Carlsson, s. 65–87. (23 s).

Roslund, Mats (2005). *Människor och ting – perspektiv på medeltidens materiella kultur*. Lund: Lunds universitet. (66 s). PDF på Canvas.

Produktion och konsumtion

Haggrén, Georg (2009). ”En tid av transition: Förändringar i den materiella kulturen under 1500- och 1600-talen”. *Finskt Museum*, 115, 75–93. (18 s).

De Vries, Jan (2008). *The Industrious Revolution. Consumer Behavior and the Household Economy, 1650 to the Present*. Cambridge: Cambridge University Press, s. 122–180. (58 s).

Hansson, Martin (2026). ”Vallgravsfyndet från Glimmingehus”. Ingår i: *Skärvor ur det förflutna – en vänbok till Mats Roslund*. Red. Martin Hansson, Torbjörn Ahlström, Johanna Bergqvist Rydén, Peter Carelli, Ingrid Gustin, Anders Håkansson, & Jonas Monié Nordin, Lund: Institutionen för arkeologi och antikens historia, Lunds universitet. *Lund Studies in Historical Archaeology*; vol. 23, 99–104 (5 s).

Kjellberg, Joakim (2021). *Den medeltida stadens dynamik – urbanitet, sociala praktiker och materiell kultur i Uppsala 1100–1550*. Aun 51. Uppsala: Institutionen för arkeologi och antik historia, Uppsala universitet, s. 133–232. (99 s).

Schager, Elisabet, et al (2018). “Waste management in Nya Lödöse.” Ingår i: *International Journal of Historical Archaeology* 22, 401–422. (22s).

Svensson, Eva & Pettersson, Susanne (2008). “Att bo på en medeltida borg. Hushåll, livsstil och rumslig ordning.” Ingår i: *Bebyggelsehistorisk tidskrift* 56, s. 56–72. (16 s).

Ytterligare artiklar/kapitel i lärarens urval om sammanlagt högst 100 sidor. Tillgängliga på Canvas.